

פרשת תולדות

This week's piyyut comes from a Yemenite manuscript belonging to the Kaufmann collection in Budapest, Hungary—the only Eastern European city whose Jewish residents kept up their Judaic scholarship in the Communist world. Composed by [שמואל השלישי] [יזכה] (Israel, 10-11 century), they provide several liturgical additions for each Shabbat, including :
 "מי כמוך" Ours is a "מי כמוך, ה' מלכנו, עד מתי [גאולה].

10	יעקב צועק במלכות רשתו.	ונשיר לך שיר כשרו את השירה
12	אדיריו שודד אביריו הכביר	הואת * ונשיר מי כמוכה
1	והכביר בויקי נחישתו * לעד	10 שופך בוז על בוז לדבר בו להחבל *
	טרף אפוישטום בעברת *	מעלת בכורה הבוזה שמתו בוזי
	מעקשתו * ועד מתי	12 בנוי תבל * ומי דו' לך וכל נבזה
	ימשול חלק בשעיר *	1 בעיניו תגדילו לו בהר קדשך
	יעבוד רב לצעיר *	חבל * אדמוני הבזיתו מכתב
5	זרח כאז בשעיר *	הקטנתו מלשון להתנבל *
	זמן וקין העיר *	לתהלות חקוק בכסאך ישתה
	כלה עוצי והנעיר *	5 תמיד לקבל * ויי מלכנו
	כאפס ואימיו הסעיר *	שיספוגו הידים ידי הצד ציד
	העת בקיטו אשירת בעיר *	בתלוי וקשתו * מתנכל בכל
10	הירדות מאביר שריר מעיר *	יום ולוטש חרבו ואיתו
	כיכ וירד מיעקב והא' שר מע	ומחרשתו * ובמה הקול קול
12	ונא' גוא' ב' נאל ישראל.	

מי כמוכה שופך בוז על בוז לדבר בו להחבל
 מעלת בכורה הבוזה שמתו בוזי תבל
 ומי דומה לך וכל נבזה בעיניו תגדילו לו בהר קדשך חבל
 אדמוני הבזיתו מכתב הקטנתו מלשון להתנבל
 לתהלות חקוק בכסאך ישתה תמיד לקבל 5

1 בו להחבל: אשר סופו שייזקק לדבר שבז לו, עד שייאלץ למשכן מנכסיו ('להחבל')
 כדי להשיגו. 2 מעלת בכורה הבוזה: עשיו. 3 נבזה בעיניו: עניו. חבל: חלק ונחלה.
 4 אדמוני: עשיו. מכתב וכו': ראה להלן. 5 חקוק בכסאך: יעקב, שדמותו חקוקה
 בכיסא הכבוד.

בראשית (לד) וַיַּעֲלֵב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וַיִּנְזֵד עֲדָשִׁים וַיֵּאָכֵל וַיִּשֶׂת וַיֵּקֶם וַיֵּלֶךְ וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה:

And Yaakov gave bread and lentil stew to Esav. He ate, drank, rose, and went, and Esav scorned the birthright.

עובדיה (ב) [כה אמר ה' אלהים לאדום] הִנֵּה קָטָן נִתְּתִיךָ בְּגוֹיִם בְּזוֹי אֶתָּה מְאֹד: I have made
 you small among the nations, quite contemptible.

רש"י כלפי שקראו אביו "בנו הגדול" ואמו "בנה הגדול", אמר הקב"ה: לפני קטן הוא. רבותינו דרשו קטן שלא היה להם לא כתב ולא לשון:

In contrast with what his father called him, his big son, and his mother called him her big son, the Holy One, blessed be He, says: In My eyes, he is small. And our Sages expounded: small for they have neither script nor language.

מדרש ילמדנו (מאן) ילקוט תלמוד תורה - בראשית אות קכט

עולים ויורדים בו. מיום שברא ה' את העולם, היו המלאכים משבחים להב"ה ואומרים "ברוך י"י אלהי ישראל", ולא היו יודעין מי הוא ישראל. כיון שבא יעקב לבית אל, עלו המלאכים שלוהו למרום ואמרו להם למלאכי מרום: אתם מבקשים לראות האיש שאנו משבחים להב"ה על שמו? רדו וראו הנה אותו האיש. והיו המלאכים יורדים ורואין את דמותו ואומ': בודאי זה הצורה וזה הדמות **חקוקה בכסא הכבוד**. וענו כולם ואמרו: "ברוך י"י אלהי ישראל".

"Ascending and descending it:" From the day God created the world, angels would praise Him, saying: "Blessed is the God of Israel," without knowing who Israel was. When Jacob arrived at Bethel, the angels accompanying him ascended heavenward and said to the celestial angels: Would you like to see the man in whose name we praise God? Descend and see him. The angels descended, saw his appearance and said: Surely, this is the form and feature **engraved on the noble throne!** Whereupon they all recited: "Blessed is the God of Israel."

בראשית כ"ז: ג' (ג) וְעַתָּה שְׂאֵנָא כְּלִיד תְּלִין וְקִשְׁתְּךָ וְצִיָּא הַשָּׂדֶה וְצִידָה לִי [ציד]:

Now, please, take up your gear, your quiver and bow, and go to the field and hunt me some game.

עמוס א': א' אֵלֶּה אֲמַר ה' עַל־שִׁלְשָׁה פְּשָׁעֵי אֲדוֹם וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־רִדְפּוֹ בַחֲרֹב אַחֲרָיו וְשַׁחַת רַחֲמָיו וְיִטְרֹף לְעַד אָפוֹ וְעִבְרָתוֹ שְׁמֶרָה נָצַח:

...because he pursued his brother with the sword, and cast off all pity, and his anger raged continually, and he kept his wrath forever.

בראשית כ"ה: כ"ג וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גֵוִים [גוים] (גיים) בְּבֶטֶןךָ וְשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדּוּ וְלֹאִם מְלֹאִם יֵאָמֵן וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר:

Hashem said to her, "Two nations are in your womb, and two peoples from your insides will be divided. One people will overpower the other, and the older will serve the younger".

במדבר כ"ד: (יט) וַיֵּרֶד מִיַּעֲקֹב וְהָאֲבִיד שְׂרִיד מְעִיר:

Out of Jacob one shall have dominion and shall destroy the remnant from the city.

תרגום ירושלמי (יונתן)

ויקום שליט מדבית יעקב, ויוביד וישיצי שיזבותא דמשתיר מן **קושטיניטיני** קרתא חייבתא, ויצדי ויחרוב כרכא מרודא **וקיסרין**, תקיף קירו עממיא.

And a prince of the house of Jacob will arise and destroy and consume the remnant that have escaped from Constantinople, the guilty city, and will lay waste and ruin the rebellious city, even Caesarea, the strongest city of the Gentiles.

רש"י והאביד שריד מעיר – החשובה של אדום והיא **רומי**. ועל מלך המשיח אמר כן...

AND HE WILL DESTROY THE REMNANT OF THE CITY – the most important city of Edom, and that is Rome. It is of King Messiah that he is thus speaking...

Esau=Rome

תני א"ר יהודה בן ר' אלעאי ברוך ר' היה דורש [בראשית כז כב] "הקול קול יעקב והידיים ידי עשו" -- קולו של יעקב צווח ממה שעשו לו ידי עשו בביתר.

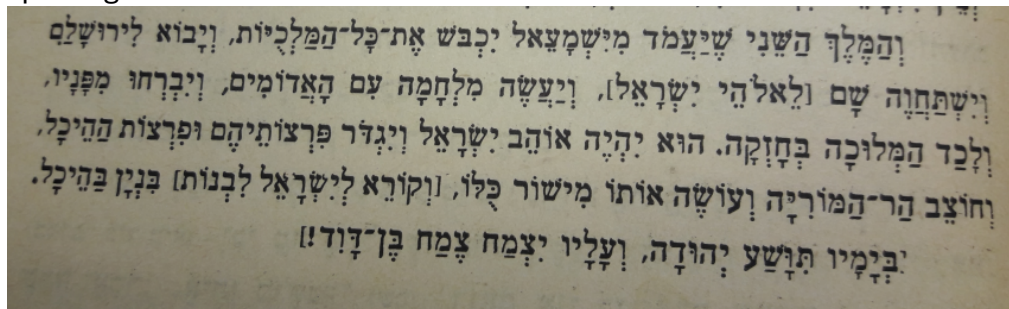
R. Yehudah bar Ila'i said: Our blessed rabbi would expound on the verse: "The voice is Yaakov's voice but the hands are Esau's hands" [as follows]: The voice of Yaakov cries out on account of what Esau's hands did to him at Betar. (Jerusalem Talmud Ta'anit 4)

- R. Meir punned on the word **ראמים** (Yeshayahu 34:7, wild oxen) to produce **רומיים** (Romans) and read **משא דומה** (Rome) for **משא דומה** (Dumah) in Yeshayahu 21:11.
- R. Shimon bar Yochai is cited as coining a proverb: **עשו שונא ליעקב**, "It is a well-known axiom: Esav hates Yaakov" (Sifrei Bemidbar 69).
- On the Torah's description of an infant Esav as "*admoni*" – "ruddy complexion" (Bereishit 25:25), R. Abba bar Kahana stated: "*kulo shofekh damim*" – "they are all bloodthirsty", and R. Elazar bar Yosi treated the Latin word "senator" as an acrostic for: **שונא נוקם, ונוטר** (hostile, vindictive, and vengeful).

רש"י איכה פרק ד (כא) שישי ושמחי בת אדום - נתנבא ירמיהו על חורבן בית שני שיחרבוהו **רומיים**: Jeremiah prophesied that the Second Temple would be destroyed by the Roman.

Esau=Byzantium

Nistarot Shel Rabbi Shimon bar Yochai, a medieval apocalypse, which has been dated to the era of the Arab conquest of the Land of Israel in the early seventh century. Here is the pertinent passage from that work:

The second king of Yishmael will conquer all the kingdoms. He will come to Jerusalem and there he will bow [to the God of Israel]. He will wage war against the Edomites [Byzantines] who will flee before him, and he will rule stoutly. He will be a lover of Israel; he will seal their breaches and the breaches of the Temple; he will excavate Mt. Moriah and level it all off; [he will summon Israel to construct] the Temple. In his days, Judah will be saved and the flower of the son of David will blossom upon it.

A piyyut by **Shimon bar Magus** (Israel; seventh century), we find the following closing lines, which take Yitzchak's blessing to Yaakov (Bereishit 27:28 ff.) as a prophetic prognosis.

שָׁמַע יַעֲבֹדֶנָּךְ וַיִּשְׁתַּחֲוֶיךָ בְּנֵי הָרְפָאִים
הָיוּ גְבִירִים עַל אֲדוֹמִים הַגָּאִים
תַּת אֲוֶרְיִךְ אֲרוּרָה זֶה אִישׁ אֲגָגִי
וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ זֶה אִישׁ יְמִינִי.¹¹

[Yaakov] heard, “they will serve you” and “bow before you” those apparitions. “Be the master” of the arrogant Edomites. May “those who curse you be cursed” refers to the Agagite [Haman]. And “those who bless you will be blessed” refers to the Benjaminite [Mordechai].

Esau=Holy Roman Empire

רש"י דניאל פרק ב (מד)

וביומיהון די מלכיא אנון - ביומיה' של מלכים הללו: בעוד **מלכותם של רומיים** קיימ': יקים אלה שמיא - מלכו' הקב"ה, שלעולם לא תתחבל מלכו, והיא מלכות מלך המשיח: תדק ותסף - תדק ותכלה כל אלו המלכויות:

Rashi identified the “fourth kingdom” of Nebuchadnezzar’s vision (Daniel 2:40 ff.), whose downfall would usher in the Messianic Age, with **Rome**: “In the days of these kings: While the kingdom of the Romans is extant.”

חזקוני דברים פרשת כי תבוא פרק כח

(נ) גוי עז פנים זו **מלכות רומי** כדכתיב ובאחרית הימים ככלות הפושעים יעמוד מלך עז פנים. A nation of fierce countenance: This is the Kingdom of **Rome**, to wit: “At the End of Days, when evildoers perish, there will rise up a king of fierce countenance.”

רמב"ן בראשית פרשת ויגש - ויחי פרק מז

(כח) ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה - כבר הזכרתי (לעיל מג יד) כי רדת יעקב למצרים הוא גלותינו היום ביד החיה הרביעית (דניאל ז ז) **רומי הרשעה**.

I have already noted (Gen. 43:14) that Yaakov’s descent to Egypt [foreshadows] our present exile at the hands of the fourth creature (Daniel 7:7): evil **Rome**.

רמב"ן בראשית פרשת וישלח פרק לו

(מג) מגדיאל - זו **רומי**, לשון רש"י. ולא הבינותי זה, כי אם נאמר שיהיה נבואה לימים רבים ולעתים רחוקות, הנה מלכים רבים מלכו לאדום על מלכות רומי, ואין רומי אלוף, אבל היא מלכות גדולה ואמתני ותקיפא יתירה, לא היה כמוה בממלכות:

Magdiel is **Rome**. This is Rashi’s interpretation, but I find it unintelligible. If we were to say that it is a prophecy for the distant future, there were many kings who ruled over Edom until the Roman Empire. [Furthermore,] Rome is not a chieftain [of Edom], but a large, fearsome and extremely powerful empire, with no peer among kingdoms.